

Foto: Henrik Klingberg/Försvarets Bildbyrå

Kriminalisera inte försvarsgranskning

Regeringen har inte gett upp försöket att kriminalisera journalistisk granskning av internationella försvarsinsatser, varnar Nils Funcke.

Sista ordet är inte sagt men tillräckligt mycket för att en oro ska infinna sig.

I början av året fick regeringen ta emot en utredning med förslag att straffbelägga utlämnandet och spridningen av hemliga uppgifter om internationella militära insatser där Sverige deltar. Den som medvetet samlar in eller sprider uppgifter med syfte att gå en "främmande makt eller sammanslutning" ärenden ska dömas för utlandsspionage.

Även den som inte går utländska intressen tillhanda utan till exempel vill skapa opinion kan straffas för att ha befattat sig med eller spridit hemliga uppgifter om det innebär men för den internationella insatsen. Till skillnad mot det gamla spioneribrottet spelar det ingen roll om Sverige formellt är i krig eller inte.

Utredaren avfärdade på ett lättvindigt sätt riskerna att förslaget skulle inskränka en granskande rapportering om till exempel Ifor-insatsen i Afghanistan. I stället för att resonera kring följder av ett inskränkt meddelarskydd och konsekvenserna för en fri rapportering nöjer sig utredaren med att frankt säga att förslaget får "vissa negativa effekter" för yttrande- och informations- friheten men att de får anses "acceptabla".

Förslaget kritiserades av Försvarmakten för att det inte går tillräckligt långt. Åklagarmyndigheten tyckte att det var väl avvägt medan bland annat Justitiekansler både på och mellan raderna i sitt remissyttrande beskrev förslaget som undermåligt underbyggt.

Regeringen föreslår nu att ett nytt brott införs i brottsbalken, olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige, men väljer att inte gå fram med en bestämmelse om utlandsspionage.

I lagrådsremissen skriver justitieminister Beatrice Ask att "det behöver göras en tydligare intresseavvägning mellan å ena sidan skälen för en kriminalisering och å andra sidan den grundlagsskyddade yttrande- och informationsfriheten".

Insiktsfullt och trösterikt. Men oron infinner sig igen några rader längre ned i texten.

Det finns enligt regeringen brister i den nuvarande straffrättsliga regleringen och att det behövs en kriminalisering i "någon form". Regeringen kommer därför "skyndsamt att ge en utredare i uppdrag att lämna förslag som syftar till ett förstärkt skydd för uppgifter av betydelse för Sveriges internationella samarbete för fred och säkerhet".

Den som tar grundlagsfästa rättig- heter på allvar låter tillsätta en parlamentarisk kommitté. Det har varit en tradition i Sverige att låta en kommitté i lugn och ro vända

och vrida på frågeställningarna under flera år. Men nu ska en ensamutredare ges uppgiften. Eftersom regeringen tycks vilja ha ändringen införd från den 1 januari 2015 torde det bli en snabb-utredning på bara några veckor.

Det är inte seriöst och frågan är var regeringen ska hitta en utredare med kunskaper inom området som är beredd att snabbutreda införandet av ett nytt yttrandefrihetsbrott som om det vore frågan att justera en enklare trafikförordning. Sannolikt blir det en jurist på departementet som får agera skrivvarhjon.

Justitiedepartementet har också tagit fram en promemoria som föreslår utökade möjligheter till telefon- avlyssning, buggning och andra hemliga tvångsmedel. Dessa åtgärder anses vara "*av avgörande betydelse*" för att kunna beivra brott och bör införas när det gäller olovlig underättelseverksamhet även om de kan innebära ett "*inte obetydligt integritetsintrång*".

Återkommer regeringen med förslaget om utlandsspionage kommer polisen även i dessa fall att i hemlighet kunna övervaka bland annat datorkommunikation och telefontrafik utan att det finns någon skäligen misstänkt.

Att Säpo och polisen i sin jakt på spioner, terrorister och brottslingar behöver använda hemliga tvångsmedel är en självklarhet. Problemet är att ett förslag om utlandsspionage drabbar yttrandefrihetsintresset och kommer att påverka rapporteringen från konflikthärdar.

Det finns redan i dag ett mycket starkt skydd för uppgifter om svenska försvaret oavsett om det handlar om verksamhet på en kaserngård i Sverige eller en insats i utlandet. Det kan starkt ifrågasättas om inte dagens bestämmelser är tillräckliga. Men inte heller denna frågeställning verkar regeringen intresserad att gå djupare in på.

När den tidigare justitie- ministern Thomas Bodström, S, slutade ansåg han att "Bodströmsamhället" var färdigbyggt och att de brottsbekämpande myndigheterna fått tillräckliga metoder. Men alliansregeringen har inte bara reparerat utan har och planerar omfattande om- och tillbyggnader.

Sista ordet är som sagt inte sagt men regeringen avser att ta det ett steg till. Införandet av ett nytt yttrandefrihetsbrott, utlandsspionage, innebär kanske inte att sista sanningen är sagd men priset någon får betala för att avslöja den skulle höjas.

Nils Funcke

journalist och tryckfrihetsexpert. Han har tidigare varit sekreterare i Yttrandefrihetskommittén och chefredaktör för Riksdag & Departement.

Publicerad 14 okt 2013 12:35

Adress till denna artikel:

<http://www.expressen.se/debatt/kriminalisera-inte-forsvarsgranskning>